

จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร

วราพันธ์ พรวิเศษศิริกุล

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 เชียงใหม่

กรมควบคุมโรค

กรอบการนำเสนอ

- ลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์
- ความสำคัญของจริยธรรม
- ตัวอย่างจริยธรรมของผู้บริหาร
- ประโยชน์เกิดจากผู้บริหารที่มีจริยธรรม
- การประยุกต์ใช้จริยธรรมของผู้บริหารในงานอาชีพอนามัย

หน่วยงาน/องค์กร ... อยากได้ผู้บริหารแบบไหน

มีความรู้

- ดังนั้น ผู้บริหาร จึงควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในหลายด้านที่มากกว่าคนทั่วไป
- ที่สำคัญผู้บริหารต้องเป็นคนดีของสังคม
- เกือบทุกสังคมจะยึดหลักการของศาสนาเป็นพื้นฐานของความดีความงามในการอยู่ร่วมกัน

ประสบการณ์

ความ
เชี่ยวชาญ

มี

ความสามารถ

ความสำคัญของจริยธรรม

- **ต่อสังคม :** สังคมต้องอาศัยคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมความคิดและการปฏิบัติของผู้คนไม่ให้ไปคิดและกระทำอันเป็นการละเมิดผู้อื่น
- **ต่อหน่วยงาน :** เป็นหน่วยงานที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ

- **ต่อการบริหาร :** คนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด ถ้าหากคนมีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว การบริหารงานก็จะดำเนินไปได้และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- **ต่อผู้บริหาร :** คุณธรรมจริยธรรมเป็นลักษณะของความคิดดี ถ้าผู้บริหารมีความดีมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะได้รับการยอมรับนับถือ

ตัวอย่างจริยธรรมที่ผู้บริหารควรมี

อังกหวัตถุ 4

- **ทาน :** การให้ รู้จักเสียสละ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นการครองใจคนที่ดี เพราะผู้ที่ให้ย่อมเป็นที่รักของบุคคลทั่วไป และผู้ที่ให้ย่อมทำให้เกิดความรัก ความศรัทธา
- **ปิยวาจา :** การพูดจาสุภาพ ฟังแล้วสบายใจ อยากอยู่ใกล้ อยากคบค้าสมาคม ด้วย ต้องมีความรับผิดชอบคำพูดของตน
- **อิตถจริยา :** การบำเพ็ญประโยชน์และรู้จักแบ่งปันน้ำใจให้กันและกัน
- **สมานัตตา :** วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เสแสร้ง มีสัจจะมีความยับยั้ง ช่มใจ มีความอดทนเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี

ตัวอย่างจริยธรรมที่ผู้บริหารควรมี

พรหมวิหาร 4

- เมตตา : ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
- กรุณา : ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ความทุกข์
- มุทิตา : ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
- อุเบกขา : การรู้จักวางเฉย

ตัวอย่างจริยธรรมที่ผู้บริหารควรมี

อิทธิบาท 4

- **นันทะ** : ความพอใจ
- **วิริยะ** : ความเพียร
- **จิตตะ** : ความคิดฝักใฝ่
- **วิมังสา** : การสอบสวนตรวจตรา

สรุป จริยธรรมของนักบริหาร

- เป็นการใช้หลักธรรมาปฏิบัติในการบริหารงานทุกระดับ
- ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง ถึงระดับสูง ให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง
- โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการใช้หลักจริยธรรมเพื่อให้เกิด “การปกครองและการบริหารบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล” (Good governance)

การบริหารบ้านเมืองที่ดี/ธรรมาภิบาล

Good governance

- เป็นการปกครองหรือการบริหารงาน ที่ใช้หลักจริยธรรมและความเป็นธรรม
- เป็นวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม/องค์กรอย่างมีความสงบสุข สามารถสานประโยชน์และคลี่คลายข้อขัดแย้งได้อย่างสันติวิธี
- เป็นการพัฒนาองค์กร ให้เติบโตมีคุณภาพอย่างยั่งยืน

การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหน่วยงานภาครัฐ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ในงานด้านอาชีวอนามัย

การประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน ของบุคลากรในโรงพยาบาล

คู่มือ

การประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน
ของบุคลากรในโรงพยาบาล
(ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2554)

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

คู่มือ

การตรวจประเมินการดำเนินงาน
การประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน
ของบุคลากรในโรงพยาบาล
ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2560

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

การประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน ของบุคลากรในโรงพยาบาล

- ความเป็นมาของโครงการ

เริ่มในปี 2548 เพื่อให้บุคลากร+ผู้รับบริการมีสุขภาพดี ปลอดภัย

- วิธีดำเนินโครงการ

รพ.สมัครใจ และประเมินตนเอง บริหารจัดการให้รพ.มี
กระบวนการประเมินความเสี่ยง ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาพัฒนาตาม
แนวทางที่กำหนดไว้

- การประเมิน

มี 3 องค์ประกอบ คือ การบริหารจัดการ การประเมินและควบคุม
ความเสี่ยง และการติดตามประเมินผล

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการฯ

- บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมีสุขภาพที่ดี และทำงานในรพ. อย่างปลอดภัย
- โครงการประเมินความเสี่ยงในการทำงานฯ เป็นกิจกรรมหนึ่งของการจัดบริการอาชีวอนามัยในโรงพยาบาล ที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหสุขภาพของบุคลากรในรพ.ที่เกิดจากการทำงาน
- สนับสนุนดำเนินงานพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลตามมาตรฐาน HA และการพัฒนาโรงพยาบาลให้เป็นสถานที่เพื่อการมีสุขภาพดี (Healthy setting) ภายใต้กระบวนการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักประสิทธิผล** เป็นการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยต้องมีทิศทาง และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- **โครงการประเมินความเสี่ยงฯ** ใช้หลักการบริหารโดยมุ่งเน้นถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการฯ โดยรพ.ที่เข้าร่วมโครงการฯ ต้องมีการกำหนดกำหนดยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโรงพยาบาล พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ เช่น

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- รพ.มีการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการดำเนินงานของรพ.เกี่ยวกับโครงการฯ เช่น มีนโยบายครอบคลุมทั้ง 3 ประเด็น (SHE) เป็นลายลักษณ์อักษร ลงนามโดยผู้บริหาร
- รพ.มีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ทิศทางการดำเนินงานและแผนสู่บุคลากรทุกระดับ
- รพ.มีแผนงาน/โครงการการดำเนินงานการประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมจากการทำงานของบุคลากร
- รพ.มีการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของงาน และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักประสิทธิภาพ** เป็นการดำเนินงานตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี ที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม สามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น
- มีการบูรณาการแผนงาน/กิจกรรม/โครงการในพันธกิจหลักของรพ. ทั้งในเรื่อง 5 ส Green and Clean hospital และการประเมิน HA ไปในกระบวนการทำงานคร่าวเดียวกัน เพื่อลดภาระงานและความซ้ำซ้อนของงาน
- มีการประเมินและทบทวนแผนงานโครงการที่ได้ดำเนินการในแต่ละปี เพื่อใช้ในการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักการตอบสนอง** เป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น
- การตอบสนองความต้องการของบุคลากรในโรงพยาบาลทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารสูงสุดไปจนถึงข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างทุกคนของรพ.ในเรื่อง SHE

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักความรับผิดชอบ** เป็นการแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น บุคลากรทุกระดับ ปฏิบัติตามนโยบายด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานที่ได้ประกาศไว้ให้ทราบ และถือเป็นที่ที่ทุกคนต้องถือปฏิบัติร่วมกัน มีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักความโปร่งใส** เป็นการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชัดเจนได้เมื่อมีข้อสงสัย โดยทุกคนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้ เช่น
- บุคลากรของรพ.ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้ โดยผ่านช่องทางการสื่อสารของรพ.โรงพยาบาลทุกช่องทาง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาของรพ.ได้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักการมีส่วนร่วม** กระบวนการที่ทุกคน ทุกกลุ่ม มีโอกาสได้เข้าร่วม ในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอ ปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหาร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนา เช่น
- ทุกคน ทุกแผนกร่วมกันประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นในหน่วยงานตนเอง พร้อมร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักการกระจายอำนาจ** รพ.มีการกระจายอำนาจในการดำเนินโครงการฯ ไปยัง 2 ส่วนคือ
 1. การมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากรที่เป็นคณะกรรมการหรือทีมงาน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการรพ.
 2. การมอบหมายให้บุคลากรในทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยงในการทำงานของหน่วยงานตนเอง พร้อมทั้งเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขความเสี่ยงภายในหน่วยงานตนเอง

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักนิติธรรม** รพ.มีใช้ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินงานด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือบุคลากร และผู้รับบริการ โดยผ่านการพิจารณาถ้อยแถลง และเห็นชอบจากคณะกรรมการหรือทีมนำของโครงการฯ โดยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการประเมินความเสี่ยง จากการทำงานของบุคลากรในรพ.

- **หลักความเสมอภาค** เป็นการได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันโดย ไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ระดับความรู้ เพศ อายุ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และอื่นๆ

สรุป

- คุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์ทั่วไป
- ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์แต่ละคนอาจมีติดตัวมาแต่เกิด หรือมาพัฒนาได้ในภายหลังจากสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และกรอบประเพณี สังคม
- ดังนั้นผู้บริหารที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมควรต้องศึกษาข้อคิด คติธรรมและหลักคำสอนทางศาสนา เพื่อทำความเข้าใจกับหลักธรรมนั้น ๆ แล้วนำไปคิดวิเคราะห์พิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภารกิจของผู้บริหาร เช่น ภารกิจในฐานะผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชนหรือสังคม ภารกิจของผู้วางแผน กำหนดนโยบาย จัดองค์การ บริหารบุคคล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค. คู่มือการตรวจประเมินการดำเนินงานการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาล. 2556.
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค. คู่มือการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาล ฉบับปรับปรุง. 2554.
- หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.
http://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/article/7.1_hlakthrrmaa phibaalkhngkaarbrihaarkicchkaarbaanemuengthiidii.pdf